

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Tina Pšaker

Delovnopравни položaj in socialna varnost vrhunskih športnikov v Sloveniji

Diplomsko delo

Ljubljana, 2013

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Tina Pšaker
Mentorica: doc. dr. Barbara Rajgelj

Delovnopравни položaj in socialna varnost vrhunskih športnikov v Sloveniji

Diplomsko delo

Ljubljana, 2013

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorici doc. dr. Barbari Rajgelj za strokovno pomoč in vodenje pri pisanju diplomske naloge.

Prav tako se zahvaljujem družini za podporo v času študija in pri pisanju diplomske naloge.

Delovnopравни položaj in socialna varnost vrhunskih športnikov v Sloveniji

V športu ločujemo pojma vrhunski in poklicni športnik. Status vrhunškega športnika si posameznik pridobi z uspehi mednarodne veljavnosti, medtem ko za poklicnega športnika velja, da je šport njegov način preživljanja. Diplomsko delo obravnava delovnopравни položaj in sistem socialne varnosti vrhunskih športnikov v Sloveniji. Na podlagi virov so prikazana izhodišča o delovnopravnem položaju športnikov – v kakšnem pogodbenem razmerju so s klubom oziroma delodajalcem ter kakšna je njihova socialna varnost na podlagi slovenske zakonodaje. Vrhunski športniki imajo v Sloveniji določene pravice in ugodnosti, kot so zaposlitev v državni upravi, zdravstveno in pokojninsko zavarovanje, izobraževanje med kariero in po njenem koncu ter pomoč pri zaposlovanju po končani športni karieri. Redki so športniki, ki lahko živijo samo od športa. Večina jih mora namreč po končani športni karieri nastopiti na trgu dela in poiskati neko drugačno, ne nujno s športom povezano zaposlitev. V položajih vrhunskih športnikov pa obstajajo tudi razlike, ki ne prinašajo vsem enakih ugodnosti.

Ključne besede

Vrhunski športnik, zaposlovanje, poklicna kariera, zavarovanje, izobrazba.

Employment position and social security of top athletes in Slovenia

In sports we distinguish between the terms top and professional athlete. An individual acquires the status of a top athlete with their internationally recognized successes, while a professional athlete competes for a living. The thesis addresses the employment position and the social security system of the top athletes in Slovenia. Based on the sources the basis of the employment position of the athletes are shown - contractual relation with the club or employer and their social security based on the Slovenian legislation. Top athletes in Slovenia have certain rights and benefits, such as employment in the state administration, health and pension insurance, education during and at the end of the career, as well as assistance with employment at the end of the career. Only few of the athletes can make a living from sports. Most of them have to get into the labour market after ending their careers and find a different job, which is not necessarily related to sports. There are also differences among top athletes, not all of them have the same benefits

Keywords

Top athlete, employment, professional career, insurance, education.

KAZALO

1 UVOD	7
1.1 Metodologija in raziskovalno vprašanje	8
1.2 Struktura diplomske naloge	9
2 OPREDELITEV POJMOV	10
2.1 Šport	10
2.2 Športnik	11
2.2.1 Registracija in kategorizacija športnikov	12
2.3 Nazivi športnikov po ZSpo	13
Poklicni športnik	13
Vrhunski športnik	14
2.4 Nazivi športnikov po OKS	15
Športnik mladinskega razreda	15
Športnik državnega razreda	15
Športnik perspektivnega razreda	15
Športnik mednarodnega razreda	16
Športnik svetovnega razreda	16
3 ZGODOVINA ŠPORTA	17
3.1 Zgodovina športa v Sloveniji	18
4 PRAVO IN ŠPORT	21
4.1 Splošno	21
4.2 Pravni viri na področju športa	21
4.2.1 Ustava	22
4.2.2 Zakoni	22
4.2.2.1 Zakoni, ki se športa dotikajo splošno	22
4.2.2.2 Zakoni, ki se dotikajo delovnopravnega položaja in socialnega varstva športnikov	25
4.2.2.3 Podzakonski predpisi	25
5 POTEK VRHUNSKE ŠPORTNE KARIERE	28
5.1 Življenje v času vrhunske športne kariere	28
5.2 Konec športne kariere	29
6 DELOVNOPRAVNI POLOŽAJ VRHUNSKIH ŠPORTNIKOV	31
6.1 Delovnopравни položaj vrhunskih športnikov	31
6.1.1 Delovno razmerje za nedoločen in določen čas	31
6.1.2 Delovno razmerje v državni upravi	32
6.1.3 Delovno razmerje v obliki agencijskega dela	35
6.1.4 Delo po civilni pogodbi (podjemni pogodbi)	36
6.1.5 Športnik kot samostojni podjetnik	37
7 SOCIALNA VARNOST VRHUNSKIH ŠPORTNIKOV	38
7.1 Socialna varnost vrhunskih športnikov	38
7.1.1 Pokojninsko in invalidsko zavarovanje	38
7.1.2 Zdravstveno zavarovanje	38

7.1.3 Zavarovanje za starševsko varstvo	39
7.1.4 Zavarovanje za primer brezposelnosti	39
7.1.5 Športna štipendija	40
7.1.6 Predlog zakona o premostitvenem zavarovanju športnikov	40
7.2 Sindikati športnikov v Sloveniji	41
7.2.1 SPINS – Sindikat profesionalnih igralcev nogometa Slovenije	41
7.2.2 SŠS – Sindikat športnikov Slovenije	42
8 INTERVJU	43
8.1 Analiza intervjuja po vprašanjih	43
8.2 Splošne ugotovitve	45
9 ZAKLJUČEK	46
10 LITERATURA	48

1 UVOD

Šport je ena izmed pomembnejših dejavnosti družbe, je del splošne kulture, ki bogati kakovost življenja posameznika. Posamezniki se s športom ukvarjajo na osnovi svojega prostovoljnega interesa. Ukvarjanje je lahko povsem neorganizirano ali pa se ljudje združujejo v športnih organizacijah ali društvih (NPS 2000, 1).

Iskanje razvoja fenomena športa v sodobnem svetu izhaja iz dejstva, da je bistvo človeka ustvarjalnost. Ustvarjalnost temelji na spontani igri telesa in duha, delo in igra sta lahko zelo resna in naporna ter medsebojno povezana. Šport – športna dejavnost – športna kultura tako izhaja iz človekove biti. Z aktivnostjo posameznik ustvarja specifičen svet. Ugotovitve psihologov so, da se že kot otroci s svojim igranjem učimo ustvarjati navidezni svet, ki ga ni mogoče videti, ampak ga iščemo in želimo ustvariti (Doupona in Petrović 2000, 45).

Po nekaterih zapisih velja, da šport izvira še iz antičnih časov. Zmagovalci tekmovanj olimpijskih iger v antični Grčiji so znani šele od leta 776 pr. n. št. Preučevalci starega veka naj bi dokazali, da športne igre segajo v drugo tisočletje pr. n. št. Sodobni šport se je po drugi strani začel razvijati v drugi polovici 18. in prvi polovici 19. stoletja v Angliji. V tistem obdobju so nastali temelji tega, kar danes pojmuje kot bistvene značilnosti športa: določanje pravil, redna tekmovanja in načrtno izboljševanje dosežkov. Namen športa naj bi bila predvsem sprostitev, telesna pripravljenost in dobro počutje, športniki za svoje dosežke naj ne bi bili nagrajeni z denarnimi in materialnimi nagradami. Kljub temu se je že konec 19. stoletja začel razvijati profesionalni šport. Leta 1900 so na olimpijskih igrah v Parizu prvič organizirali posebna tekmovanja za poklicne športnike. Profesionalizem se je nato povsem razmahnil v osemdesetih letih 20. stoletja (Bergant Rakočević in drugi 2008, 30–32).

Šport je sestavljen družbeni pojav. Njegov osnovni namen je povezan s športno aktivnostjo. V družbah se razlikuje več vrednostnih orientacij do športa. Tako razlikujemo (Tušak in Tušak 2001, 94–95):

- *razvojni šport*, športno aktivnost, ki pomeni sredstvo, s katerim družba pospešuje in usmerja psihofizični in psihosocialni razvoj;
- *rekreativni šport* kot sredstvo za ohranjanje psihofizičnih sposobnosti posameznika na optimalnem nivoju;

- *standardni šport* kot stalno sekundarno aktivnost, ki se ji namenja večji del prostega časa, smisel športne aktivnosti je poleg doseganja optimalnega nivoja psihofizičnih aktivnosti tudi doseganje visokih športnih rezultatov. Glede na nacionalni program športa (NPS)¹ lahko standardni šport enačimo s kakovostnim športom, v katerega sodijo priprave in športna tekmovanja posameznikov, ki nimajo možnosti za vključitev v program vrhunškega športa (NPS 2000, 11);
- *vrhunski šport*, ki v vsakodnevni praksi predstavlja tradicionalni in splošni model mišljenja o športu. NPS vrhunski šport definira kot priprave in tekmovanja športnikov, ki imajo status športnika svetovnega, mednarodnega in perspektivnega razreda (NPS 2000, 11).

Kariera poklicnega in vrhunškega športnika je v primerjavi s poklicno kariero običajnih ljudi izredno kratka in izpostavljena velikemu številu zunanjih dejavnikov. Kmalu po tridesetem letu starosti morajo športniki intenzivneje začeti razmišljati o novem poglavju življenja, zaključku športne kariere. Zelo malo je takšnih, ki imajo po končani športni karieri zagotovljeno finančno prihodnost, za večino namreč velja, da je začetek novega življenjskega obdobja vse prej kot lahek (Predstavitev vsebine predloga, Zakon o premostitvenem zavarovanju poklicnih športnikov 2007, 2).

1.1 Metodologija in raziskovalno vprašanje

V diplomskem delu sem najprej naredila pregled literature, analizo primarnih in sekundarnih virov. Uporabila sem metodo opisovanja (deskripcije), metodo definiranja in primerjalno metodo. Problematiko sem kasneje nadgradila še z izvedbo poglobljenega intervjuja.

Raziskovalno vprašanje diplomske naloge je: kakšna sta delovnopравни položaj in sistem socialne varnosti med slovenskimi vrhunskimi športniki.

¹ Nacionalni program športa v Republiki Sloveniji (NPS). Ur. l. RS 24/2000.

1.2 Struktura diplomske naloge

Diplomska naloga je sestavljena iz devetih delov. V uvodnem delu so predstavljeni šport na splošno, metodologija ter raziskovalno vprašanje. Naslednji del se nanaša na opredelitve pojmov, ki so pomembni za razumevanje diplomskega dela. Tretji del predstavi razvoj športa skozi zgodovino v svetu ter posebej še v Sloveniji. V četrtem delu šport opredelim še s pravnega vidika ter opišem najpomembnejše pravne vire na področju športa. V petem delu na kratko opišem potek športne kariere vrhunškega športnika. Šesti del je namenjen delovnopravnemu položaju športnikov, zaposlitvam športnikov po različnih pogodbah ter možnostim njihovega zaposlovanja. Sedmi del opredeljuje socialno varnost, na kratko opišem zavarovanja in ugodnosti, ki so jih deležni vrhunski športniki. Osmo poglavje je empirični del, v katerem sem izvedla intervju s poklicno vrhunsko športnico. Zadnji del je namenjen sklepu in zaključnim ugotovitvam.

2 OPREDELITEV POJMOV

2.1 Šport

Na področju človekove dejavnosti, ki smo jo pri nas v preteklih desetletjih imenovali »telesna kultura«, se izraz »šport« pojavlja najpogosteje. Pojavljal se je in se še zmeraj v veliko zvezah in pomenih. Šport je pojem, ki je uveljavljen v vseh indoevropskih jezikih in ni potrebe po njegovem prevajanju. Je splošno znan in bi s prevajanjem izgubil del svoje integritete (Šugman 1997, 23–24).

Opredelitev pojma se na prvi pogled zdi zelo preprosta, vendar je definicija športa relativno zapletena. Nobena izmed definicij se ne dotika vseh vidikov športa, zato težko zajamejo celoto (Šugman 1997, 23).

Če zajamemo definicijo športa po Slovarju slovenskega knjižnega jezika je šport »po ustaljenih pravilih izvajana telesna dejavnost za krepitev telesne zmogljivosti, tekmovanje in razvedrilo« (SSKJ).

Korenine besede »šport« naj bi izhajale iz latinskega izraza *disportare* oziroma *deportare*, kar v prevodu pomeni odnašati. Po latinskem izrazu sta pojem prevzela tudi angleški jezik – *to desport* in starofrancoski jezik – *desport*. Ta glagola pomenita kratkočasiti se, zabavati se, razvedriti se. Skrajšana oblika besede naj bi se pojavila prvič v 15. stoletju. Beseda *sport* se je tako ohranila še do danes in ima mednarodno veljavo z enakim pomenom (Bergant Rakočević in drugi 2008, 27).

Merila, ki opredeljujejo šport, so na primer gibanje, svoboda cilja, prizadevanje za uspeh, tekmovanje in enakost možnosti. Vsa merila, ki opredeljujejo šport, seveda niso vedno upoštevana. Če je gibanje oziroma telesna aktivnost ključno merilo, ki opredeljuje šport, je vprašljivo, ali k športu prištevamo tudi igre s kartami, šah ali pa avtomobilske športe (Bergant Rakočević in drugi 2008, 27).

Obstaja tudi opredelitev športa, kot je zapisana v nacionalnem programu športa: »Šport je pomembna dejavnost družbe, njene dinamike in del splošne kulture, ki bogati kakovost življenja« (Repenšek 2011, 106).

»Šport je prostovoljni in ustaljeni kult intenzivne mišične vadbe, zasnovan na želji po napredku, ki pa je lahko tudi tveganje« (P. de Coubertin v Šugman 1997, 24).

»Šport je ukvarjanje s telesnimi vajami in igrami, da bi izpopolnili svoje telesne in duševne sposobnosti« (Razglas športnikov v Šugman 1997, 27).

»Šport je bojišče, kjer se razvijajo človeške vrline, ki so osnova za civilno življenje; z eno besedo – je šola za socialno vzgojo« (Gandolfo v Šugman 1997, 27).

Vsem opredelitvam športa je torej skupno, da gre za gibanje, igro, tekmovalnost, doseganje ciljev ter izpopolnjevanje in učenje različnih veščin. Veliko modernih definicij športa poudarja tudi pomeni fair playa – poštene igre.

Pregled različnih opredelitev športa prikazuje, da mu različni avtorji dajejo različen pomen.

2.2 Športnik

Definicija športnika po Slovarju slovenskega knjižnega jezika je »kdor goji šport« (SSKJ).

Definicija po Zakonu o športu (1998)² – ZSpo je, da je športnik vsaka fizična oseba, ki je registrirana pri nacionalni panožni zvezi in tekmuje v uradnih tekmovalnih sistemih nacionalnih panožnih športnih zvez (ZSpo 1998, 37. člen).

Po Zakonu o športu in kriterijih Olimpijskega komiteja Slovenije obstaja več kategorij športnikov, ki jih bom opisala v naslednjem poglavju.

² Zakon o športu (ZSpo). Ur. l. RS 22/1998.

2.2.1 Registracija in kategorizacija športnikov

Pogoji, pravila in kriteriji za registriranje in kategoriziranje športnikov v Republiki Sloveniji predstavljajo enega izmed pomembnejših dokumentov v slovenskem športu, saj postavljajo celostne pogoje za registracijo športnikov. Kategorizirani športniki pa lahko uveljavljajo statusne pravice, ki jih določajo Zakon o športu, Nacionalni program športa v RS in drugi akti, ki urejajo področje športa (OKS 2009).

Registrirani športnik

Registrirani športnik je vsaka fizična oseba, ki je registrirana pri NPŠZ oz. ZŠIS – POK in tekmuje v uradnih tekmovalnih sistemih NPŠZ oz. ZŠIS – POK. Status registriranega športnika traja 12 mesecev (OKS 2009).

Posameznik lahko pridobi status registriranega športnika, če izpolnjuje naslednje pogoje:

- je član športnega društva, ki je včlanjeno v NPŠZ ali ZŠIS – POK,
- ima ustrezno tekmovalno licenco, ki mu jo podeli NPŠZ,
- ima s strani NPŠZ ali ZŠIS-POK potrjen nastop na tekmovanju uradnega tekmovalnega sistema.

Tudi ob neizpolnjevanju navedenih točk lahko posameznik pridobi status registriranega športnika, če je član slovenske državne reprezentance na uradnem mednarodnem tekmovanju v okviru uradne kvote prijavljenih (OKS 2009).

Kategorizirani športnik

Naziv kategorizirani športnik si pridobi posameznik na osnovi doseženih uvrstitev na mednarodnih tekmovanjih, za dosežen svetovni, evropski ali državni rekord, na osnovi doseženih uvrstitev na končnih svetovnih ali evropskih lestvicah, državnih prvenstvih in državnih pokalnih prvenstvih.

Športniki, ki izpolnjujejo kriterije za kategorizacijo, so po kakovosti razvrščeni v pet razredov: športnik svetovnega, mednarodnega, perspektivnega, državnega in mladinskega razreda (OKS 2009).

Posameznik lahko pridobi status kategoriziranega športnika, če izpolnjuje naslednje pogoje:

- ima status registriranega športnika ob upoštevanju, da z dosežkom, s katerim športnik kandidira za pridobitev statusa kategoriziranega športnika, obenem izpolnjuje pogoj za pridobitev statusa registriranega športnika;
- NPŠZ mora zanj pravočasno oddati vlogo za uveljavljanje statusa kategoriziranega športnika in OVŠ jo mora potrditi;
- je državljan Republike Slovenije;
- s športnim dosežkom je dosegel enega od kriterijev za kategoriziranje športnikov v posamezni športni panogi;
- OVŠ lahko na predlog NPŠZ izjemoma dodeli status kategoriziranega športnika posamezniku kljub neizpolnjevanju 4. točke na podlagi ocene dosežka, ki ni opredeljen v kriterijih kategoriziranega športnika, ali na podlagi ocene dosežka na tekmovanju ustreznega kakovostnega ranga, ki ni pod neposrednim okriljem MŠF ali NPŠZ (OKS 2009).

2.3 Nazivi športnikov po ZSpo

Poklicni športnik

Posameznik lahko opravlja naloge v športu kot poklicni športnik, če izpolnjuje naslednje pogoje:

- je dopolnil starost petnajst let,
- je aktiven športnik,
- je član nacionalne športne zveze,
- ima stalno ali začasno prebivališče v Republiki Sloveniji.

Poklicni športniki so vpisani v razvid poklicnih športnikov pri ministrstvu (ZSpo 1998, 35. člen).

Pri vpisu v razvid pri ministrstvu morajo poklicni športniki predložiti dokazila o izpolnjevanju pogojev. Iz razvida se poklicni športnik lahko izbriše na svojo zahtevo ali če ministrstvo ugotovi, da več ne izpolnjuje predpisanih pogojev (ZSpo 1998, 36. člen). Poklicni športnik je posameznik, ki se preživlja s športom in je s športno organizacijo v

delovnem ali katerem drugem pogodbenem razmerju. Po drugi strani je lahko poklicni športnik tudi samostojni podjetnik, ki za svoje delo dobiva plačo (Šugman in drugi 2007).

Vrhunski športnik

»Naziv vrhunski športnik si pridobi državljan Republike Slovenije, ki doseže vrhunski športni rezultat mednarodne vrednosti« (ZSpo 1998, 38. člen).

Z nazivom si vrhunski športnik pridobi pravico do:

- zdravstvenega zavarovanja,
- nezgodnega zavarovanja,
- porodniškega varstva,
- pokojninskega in invalidskega zavarovanja,
- prilagoditve opravljanja obveznosti iz izobraževalnega programa (ZSpo 1998, 39. člen).

Na njegovo zahtevo se vrhunskemu športniku iz državnega proračuna odobri plačilo prispevkov za obvezno zdravstveno zavarovanje, za nezgodno zavarovanje, za porodniško varstvo ter za obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje, če ima naziv vrhunškega športnika svetovnega razreda³ in njegovi dohodki ne presegajo trikratnega povprečnega osebnega dohodka v Sloveniji (ZSpo 1998, 40. člen).

Po drugi strani pa mora vrhunski športnik tudi izpolnjevati nekatere dolžnosti:

- se na povabilo udeleževati nastopov reprezentanc Republike Slovenije,
- ravnati v skladu z mednarodnimi pravili in pravili nacionalnih panožnih zvez ter normami športne etike in morale.

Če športnik ne izpolnjuje dolžnosti, se mu lahko odvzamejo pravice, ki jih pridobi z nazivom vrhunškega športnika (ZSpo 1998, 41. člen).

Vrhunski šport ima v Sloveniji izjemno tradicijo, saj Slovenci zelo cenimo športnike in njihove vrhunske dosežke. Podlaga za razvoj vrhunškega športa so športna društva, ki se

³ Vrhunski športnik svetovnega razreda: OKS na podlagi dokumenta Pogoji, pravila in kriteriji za registriranje in kategoriziranje športnikov v RS 3-krat letno objavi seznam športnikov, razvrščenih v pet kakovostnih razredov: svetovni, mednarodni, perspektivni, državni in mladinski.

združujejo v nacionalne športne zveze. V Sloveniji je registriranih 69 nacionalnih športnih zvez, v katerih je registriranih več kot 80.000 športnikov (Tušak in Bednarik 2002, 144).

Vrhunski športniki niso nujno tudi profesionalci. Večina profesionalnih športnikov v Sloveniji nima vrhunskih rezultatov v skladu s priznanimi normami v svetu (Šugman in drugi 2007, 29).

2.4 Nazivi športnikov po OKS

Športnik mladinskega razreda

Mladinec ali kadet pridobi naziv na osnovi uvrstitve na svetovnih, evropskih mladinskih prvenstvih, nekaterih uradnih mladinskih mednarodnih tekmovanjih, mladinskih državnih prvenstvih ali na osnovi doseženega mladinskega državnega rekorda. Naziv si lahko pridobi tudi športnik »mlajši član« glede na uvrstitve enakega ranga kot športnik mladinskega razreda, vendar v kategoriji mlajših članov. Status športnik pridobi za obdobje enega leta (12 mesecev) (OKS 2009).

Športnik državnega razreda

Športnik pridobi naziv na osnovi uvrstitve na olimpijskih igrah, svetovnih in evropskih prvenstvih, na nekaterih uradnih članskih mednarodnih tekmovanjih, državnih prvenstvih ali na podlagi doseženega članskega državnega rekorda. Status športnik pridobi za obdobje enega leta (12 mesecev) (OKS 2009).

Športnik perspektivnega razreda

Športnik pridobi naziv mladinec ali kadet na osnovi uvrstitve na svetovnih in evropskih mladinskih prvenstvih, svetovnih ter evropskih rang lestvicah in na osnovi doseženega svetovnega ali evropskega mladinskega rekorda. Status lahko pridobi tudi »mlajši član« na osnovi uvrstitve na svetovnem ali evropskem prvenstvu »mlajših članov«. Naziv pa lahko pridobi tudi »član« na osnovi uvrstitve na svetovnih prvenstvih. Status športnik pridobi za obdobje dveh let (24 mesecev) (OKS 2009).

Športnik mednarodnega razreda

Športnik pridobi naziv na osnovi uvrstitve na olimpijskih igrah, svetovnih ali evropskih prvenstvih, svetovnih igrah, sredozemskih igrah, svetovnih pokalih, tekmovanjih za veliko nagrado, na osnovi doseženega svetovnega ali evropskega rekorda v neolimpijskih disciplinah, svetovnih in evropskih rang lestvicah, svetovnih in evropskih klubskih prvenstvih. Športnik pridobi status za obdobje dveh let (24 mesecev) (OKS 2009).

Športnik svetovnega razreda

Športnik pridobi naziv na osnovi uvrstitve na olimpijskih igrah, svetovnih prvenstvih, za osvojeno medaljo na evropskih prvenstvih, svetovnih igrah, končno uvrstitev v svetovnem pokalu in nekaterih drugih primerljivih tekmovanjih ter za dosežen svetovni ali evropski rekord. Status športnik pridobi za obdobje štirih let (48 mesecev) (OKS 2009).

3 ZGODOVINA ŠPORTA

Zgodovina športa je del splošne zgodovine. Za zgodovino športa je pomembno, da ugotovi, katere oblike so se razvile v določenih obdobjih, katere vloge so te oblike odigrale takrat in kakšne so bile posledice za prihodnji razvoj športa. Šport ima zelo dolgo zgodovino, star je toliko, kot je staro človeštvo, človekova igra. Razvijal se je skozi najbolj osnovne oblike telesnih vaj v praskupnosti do današnjih modernih športnih panog. Skozi čas so se zakonitosti športa spreminjale (Šugman 1997, 11; Šugman in drugi 2007, 31).

Če izpustimo razvoj športa v starih civilizacijah, lahko trdimo, da se je z nastankom razrednih družb pojavilo vzgajanje mladih generacij v duhu ohranjanja sistema. Vzgoja in gimnastika sta se sicer v družbah razlikovali, vendar je bistvo ostajalo enako – vzgojiti poslušnega, spretnega in telesno vzdržljivega vojaka. Trditev je veljala za vse takratne države, izstopale pa so Atene, Rim in Šparta. Grške države so bile najpomembnejše v takratni dobi, bile so trgovsko in pomorsko usmerjene. Častili so bogove z manifestacijami, ki so vedno bolj dobivale značaj tekmovanj v raznih igrah. Igre so bile pomemben gospodarski, politični in kulturni dogodek. Za prihodnji razvoj športa so pomembne predvsem olimpijske igre, ki so potekale v Olimpiji na Peloponezu.

Olimpijske igre naj bi se začele leta 776. pr. n. št. Zgodovinarji sicer sklepajo, da so se igre začele mnogo prej. Zaradi prodora krščanstva je cesar Teodozij leta 394 prepovedal vse prireditve – to je pomenilo konec antičnih olimpijskih iger. Odločitev je prinesla negativne posledice. Več kot tisoč let kasneje je srednjeveško meščanstvo obnovilo antične oblike športa, začeli so prirejati igre in zabave (Šugman in drugi 2007, 36).

Kasneje, v 18. stoletju, se v Evropi pojavijo številni gimnastični sistemi, ki imajo zgodovinsko in politično ozadje. Turnerstvo v Nemčiji in sokolstvo na Češkem je imelo velik vpliv na športno dejavnost na naših tleh. Moderni šport se je začel uveljavljati v zgodnjem kapitalizmu, nastal je v Angliji. Šport, kot ga poznamo danes, pa je dobival svoje značilnosti šele na začetku 19. stoletja. Do tedaj je šport pomenil le zabavo in razvedrilo. Počasi je šport začel prodirati med mlade. S »plemiškimi« disciplinami – lov, jahanje, plavanje, sabljanje in podobno so začeli povezovati »ljudske« discipline – tek, boks, veslanje itd. Povezava je

omogočila nastanek novih oblik športa, uveljavljala so se tekmovanja v individualnih in kolektivnih športnih panogah.

Proti koncu 19. stoletja so se društva, ki so delovala v istih športnih panogah, začela mednarodno povezovati v posebne športne organizacije. V tem obdobju so si mnogi želeli obnoviti olimpijske igre po antičnem vzoru. Leta 1894 je to uspelo baronu Pierru de Coubertinu. V tem letu je bil v Parizu kongres za telesno vzgojo in šport, na njem so sprejeli pravila o amaterskem športu. Zadnji dan kongresa je bila sprejeta odločitev o oživitvi olimpijskih iger antične dobe. Prve olimpijske igre moderne dobe so bile dve leti kasneje v Atenah (1896). Olimpijsko geslo »Citius, altius, fortius« (hitreje, višje, močnejše) je temeljna filozofska misel olimpizma. Izjemen napredek športa so v mladih državah Južne Amerike, Afrike in Azije zaznali po drugi svetovni vojni. Te države so se ob mednarodni pomoči hitro pojavile na olimpijskem prizorišču. Danes je šport svetovni družbeni in gospodarski fenomen. Razširjen je na vseh celinah in v vseh državah. Ima planetarno razsežnost in v njem so še nadaljnje možnosti razvoja, predvsem v ekonomskem in strokovnem pogledu (Šugman in drugi 2007, 36–39).

Igra, ki je sestavni del športa, je obstajala že pred človekom in je starejša od kulture. V nerazviti družbi je človek spontano izrabljajal odvečno moč z igrivim delovanjem, igro in plesom (Doupona in Petrović 2000, 50).

3.1 Zgodovina športa v Sloveniji

Prve zapise o zgodovini športa na naših tleh nam je ohranil J. V. Valvasor v Slavi vojvodine Kranjske. Za šport so pomembne dejavnosti, ki so bile takrat razširjene med ljudmi: lov, ribolov, ples, gornišstvo, romanje, čolnarjenje itd. Za nas so najpomembnejši zapisi o bloškem smučanju. Ti zapisi so pomembni, ker je bil prvi članek o bloškem smučanju objavljen 200 let kasneje (1845). Velik vpliv na razvoj gimnastike, zlasti telovadbe, so imeli na slovenskih tleh telovadni sistemi, ki so se po Evropi začeli pojavljati v 18. stoletju. Velik vpliv so imeli Jahnov društveni sistem, Spiessov šolski in Tyršev sokolski sistem na Češkem. Pod vplivom naprednih tokov po Evropi se je tudi pri nas začela uveljavljati telovadba v šolah. Vendar mladi kmalu niso bili več zadovoljni le s tem, kar sta ponujala šolski sistem in šolska telovadba. Mladi so se v prostem času prostovoljno združevali in izvajali športne aktivnosti.

Želeli so si več sprostitev, kot jim je lahko ponujal šolski sistem. Konec prejšnjega stoletja se je tako razvila nova igra – nogomet, ki je v trenutku osvojila šolajočo se mladino. Mladi so začeli ustanavljati dijaške klube, študentje, ki so študirali po Evropi, pa so k nam prinašali nove športne panoge, ki so se drugod že razvile (Šugman in drugi 2007, 31).

Ustavna ureditev v avstro-ogrski državi, t. i. februarški patent 1861. leta, je dala podlago za ustanavljanje društev. V to obdobje sodi ustanovitev prvega slovenskega telovadnega društva, leta 1863 je bil v Ljubljani ustanovljen Južni Sokol. Društvo je bilo v tem obdobju novost in ni imelo širših političnih ciljev. Pomembnejšo politično težo je dobilo okrog 1880. leta. Kot protiutež Sokolu je bila leta 1905 ustanovljena nova telovadna organizacija, Orel. Orel je bila kulturna organizacija slovenske krščanske mladine. Med delavsko mladino se je širila športna dejavnost ob vedno številnejših nemških športnih društvih. Posebno mesto gre kolesarstvu, planinstvu, nogometu ter nekaterim ostalim panogam, katerih razvoj se časovno ujema z uveljavljanjem olimpijskih iger. Takoj po prvi svetovni vojni so bile ustanovljene nekatere strokovne zveze, leta 1920 pa Pododbor olimpijskega odbora Jugoslavije (Šugman in drugi 2007, 32).

Po drugi svetovni vojni se je športna dejavnost zelo hitro razvijala, hitro so nastajale nove organizacije. Nekaj časa pod vplivom Vzhoda, kasneje pa pod velikim vplivom Zahoda so se množično širile nove športne panoge. Slovenski šport je bil vključen v Zvezo za telesno kulturo Jugoslavije in Olimpijski komite Jugoslavije. Med osamosvajanjem Slovenije se je marsikaj zgodilo tudi na področju športa. Leta 1991 so ustanovili Olimpijski komite Slovenije (Šugman in drugi 2007, 31–35).

Za Slovence in našo športno zgodovino so eni izmed pomembnejših mejnikov naslednji (Šugman in drugi 2007, 35):

1912 – Stockholm: prvi Slovenec je osvojil olimpijsko kolanjo;

1920 – Antwerpen: Slovenec je prvič nastopil na igrah pod zastavo SHS;

1924 – Pariz: Leon Štukelj je prejel prvo zlato odličje v gimnastiki;

1984 – Sarajevo: Jure Franko je osvojil prvo kolajno na ZOI; prve igre na jugoslovanskih tleh;

1988 – Calgary: Slovenci so osvojili več kolajn na ZOI;

1992 – MOK je priznal OKS za članico olimpijske družine;

1992 – prvi nastop slovenskih športnikov za samostojno in neodvisno državo;

1992 – Barcelona: naši športniki so osvojili dve bronasti kolajni;

1994 – Lillehammer: naši športniki so osvojili tri bronaste kolajne;
1996 – Atlanta: naši športniki so osvojili dve srebrni kolajni;
2000 – Sydney: naši športniki so osvojili dve zlati kolajni;
2002 – Salt Lake City: ekipno osvojena bronasta kolajna;
2004 – Atene: naši športniki so osvojili eno srebrno kolajno in tri bronaste;
2008 – Peking: dve bronasti kolajni, ena srebrna ter zlata;
2010 – Vancouver: ena bronasta kolajna in dve srebrni.

4 PRAVO IN ŠPORT

4.1 Splošno

Pravo kot sistem norm vstopa tudi na športno področje. Razvoj prava na področju športa spremlja Mednarodno združenje za športno pravo. Leta 2004 pa je bilo ustanovljeno tudi Slovensko društvo za športno pravo.

Pravo posega na področje športa kot dela gospodarstva, politike in splošne kulture. Do nedavnega so teoretiki trdili, da je šport ena izmed najbolj svobodnih dejavnosti človeka, ki je osvobojen zakonskih in drugih predpisov. Ta teza se danes zelo hitro spreminja. Mnoge vlade si želijo šport »podrediti«
interesom vladajočih političnih strank, ker so ugotovile, da se je šport spremenil v pomembno politično in gospodarsko moč, v kateri se obrača mnogo denarja (Ilešič v Šugman in drugi 2007, 95).

Po letu 1995 sta se vlada in državni zbor odločila, da bo šport urejen tudi normativno, kar do takrat – oziroma do sprejetja Zakona o športu leta 1998, ni bil.

Slovenski zakon o športu izhaja iz načela prostovoljnega delovanja v športu, ureja uresničevanje javnega interesa v športu.

4.2 Pravni viri na področju športa

Pravna pravila, ki urejajo šport, so (Bergant Rakočević in drugi 2008, 36–39):

- splošna in naddržavna pravna pravila,
- posebna državna in naddržavna pravila, ki urejajo (samo) šport,
- avtonomna pravila športnih organizacij.

Splošna pravna načela, ki imajo v športu pomembno vlogo, se zlasti kažejo na naslednjih področjih (Bergant Rakočević in drugi 2008, 40–41):

- odškodninska odgovornost,
- pogodbeno pravo,

- kazenska odgovornost,
- delovno in socialno pravo,
- zavarovalno pravo,
- pravo intelektualne lastnine,
- tržno pravo,
- osebnostne pravice,
- varstvo okolja,
- pravica do učinkovitega pravnega varstva pravic.

4.2.1 Ustava

Ustavo lahko opredelimo kot temeljni pravni akt, v katerem država ureja temelje državnega sistema. Zakoni morajo biti vsebinsko in formalno usklajeno z ustavo. Šport v novi Ustavi Republike Slovenije sploh ni omenjen. Slovenske športne organizacije si sicer prizadevajo, da bi šport svoje mesto dobil tudi v današnji slovenski ustavi, vendar tega ni bilo mogoče uresničiti. Slovenija je po osamosvojitvi podrobno regulirala športno dejavnost v posameznih zakonih in podzakonskih predpisih (Šugman in drugi 2007, 97–98).

4.2.2 Zakoni

4.2.2.1 Zakoni, ki se športa dotikajo splošno

Zakon o športu (ZSpo) Ur. l. RS, št. 22/1998: zakon ureja, da je delovanje v športu interesno in prostovoljno. Država in lokalne skupnosti skrbijo za uresničevanje javnega interesa v športu (ZSpo 1998, 1. člen).

Zakon o društvih (ZDru-1-UPB2) Ur. l. RS, št. 64/2011: zakon ureja, da je društvo samostojno in nepridobitno združenje, ki se ustanovi z namenom zaradi uresničevanja skupnih interesov (ZDru-1-UPB2 2011, 1. člen). Društva se lahko ustanavljajo tudi za področje športa.

Zakon o Nordijskem centru Planica (ZNCP) Ur. l. RS, št. 86/2010: zakon opredeljuje Nordijski center Planica (ZNCP 2010, 1. člen). Na območju Nordijskega centra se odvijajo tekmovanja in različne priprave športnikov.

Zakon o ustanovah (ZU-UPB1) Ur. l. RS, št. 70/2005: zakon ureja, da je ustanova na določen namen vezano premoženje in da je ustanova pravna oseba zasebnega prava (ZU-UPB1 2005, 1. člen). Ustanove so lahko ustanovljene tudi za področje športa.

Zakon o zavodih (ZZ) Ur. l. RS, št. 12/1991: Zakon ureja statusna vprašanja zavodov. Lahko se ustanovijo za opravljanje različnih dejavnosti, med drugim tudi športa.

Zakon o izjemnem priznanju in odmeri starostne pokojnine osebam, ki imajo posebne zasluge Ur. l. RS, št. 14/1990: zakon določa osebe, ki so za svoje uspehe prejele starostno pokojnino (1990, 1. člen).

Zakon o varstvu pred utopitvami (ZVU-UPB1) Ur. l. RS, št. 42/2007: zakon ureja varstvo pred utopitvami v morju, jezerih, rekah in drugih vodah, kjer se izvajajo športne dejavnosti, kopanje in druge dejavnosti v prostem času, ter na javnih kopališčih (ZVU-UPB1 2007, 1. člen).

Zakon o Bloudkovih priznanjih (ZBIOp-UPB1) Ur. l. RS, št. 112/2005: zakon ureja postopek predlaganja in podeljevanja Bloudkovih priznanj kot najvišjih priznanj Republike Slovenije za delo in dosežke na področju športa (ZBIOp-UPB1 2005, 1. člen).

Zakon o orožju (ZOro-1-UPB1) Ur. l. RS, št. 23/2005: zakon ureja pravice in obveznosti posameznikov, pravnih oseb in samostojnih podjetnikov posameznikov v zvezi z orožjem z namenom varovanja življenja, zdravja in varnosti ljudi ter javnega reda (ZOro-1-UPB1 2005, 1. člen). Zakon se športa dotika na področju športnega orožja.

Zakon o Kobilarni Lipica (ZKL-UPB1) Ur. l. RS, št. 107/2006: zakon ureja območje Kobilarne Lipica, ki obsega celotno zavarovano območje Kobilarne Lipica s kultivirano kraško krajino, čredo konj lipicanske pasme ter stavbno in umetnostno dediščino za kulturni spomenik državnega pomena za Republiko Slovenijo (ZKL-UPB1 2006, 1. člen). Področja športa se zakon dotika v športnih dresurah.

Zakon o javnih zbiranjih (ZJZ-UPB5) Ur. l. RS, št. 64/2011: zakon ureja način uresničevanja ustavne pravice do mirnega zbiranja in javnih zborovanj na javnih shodih in javnih prireditvah (ZJZ-UPB5 2011, 1. člen). V zakonu je govora tudi o športnih prireditvah.

Zakon o varstvu javnega reda in miru (ZJRM-1) Ur. l. RS, št. 70/2006: zakon ureja varstvo javnega reda in miru ter določa ravnanja, ki pomenijo kršitev javnega reda in miru na javnem kraju ali zasebnem prostoru, ter sankcije za taka ravnanja (ZJRM-1 2006, 1. člen). Športa se zakon dotika na področju športnih prireditev (ZJRM-1 2006, 4. člen).

Zakon o lastninskem preoblikovanju Loterije Slovenije (ZLPLS) Ur. l. RS, št. 44/1996: Loterija Slovenije se preoblikuje v delniško družbo, katere osnovni kapital je razdeljen na navadne imenske delnice. Delež delnic se prenese tudi na Fundacijo za financiranje športnih organizacij (ZLPLS 1996, 1. člen).

Zakon o igrah na srečo (ZIS-UPB3) Ur. l. RS, št. 14/2011: zakon ureja sistem prirejanja iger na srečo (ZIS-UPB3 2011, 1. člen). Zakon se športa dotika s smislu, da se nekaj prihodka od prodaje srečk nameni na račun fundacij, ki skrbijo za športno dejavnost (ZIS-UPB3 2011, 19. člen).

Zakon o grbu, zastavi in himni Republike Slovenije ter o slovenski narodni zastavi Ur. l. RS, 67/1994: zakon ureja grb, himno Republike Slovenije in slovensko narodno zastavo (1994, 1. člen). Zakon se športa dotika v tem, da se narodni simboli in himna lahko uporabljajo na športnih prireditvah.

4.2.2.2 Zakoni, ki se dotikajo delovnopravnega položaja in socialnega varstva športnikov

Zakon o delovnih razmerjih (ZDR-1) Ur. l. RS, 21/2013: zakon ureja delovna razmerja, ki se sklepajo s pogodbo o zaposlitvi med delavcem in delodajalcem (ZDR-1 2013, 1. člen). Nekateri vrhunski športniki imajo s klubom sklenjeno pogodbo o zaposlitvi.

Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-2) Ur. l. RS, 96/2012: Zakon ureja sistem obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja, sistem obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja in sistem prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja. Športniki lahko po zakonu uporabljajo posebne primere zavarovanja (ZPIZ-2 2012, 1. in 20. člen).

Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih (ZSDP) Ur. l. RS, 76/2003: zakon ureja zavarovanje za starševsko varstvo in pravice, ki iz tega izhajajo, družinske prejemke, pogoje in postopek za uveljavljanje posameznih pravic ter druga vprašanja glede izvajanja tega zakona. Posebna kategorija zavarovancem za starševsko varstvo so tudi vrhunski športniki (ZSDP 2003, 1. in 6. člen).

Zakon o obrambi (ZObr-UPB1) Ur. l. RS, št. 103/2004: zakon ureja vrsto, organizacijo in obseg obrambe države (ZObr-UPB1 2004, 1. člen). Slovenska vojska je organ, ki v svoje vrste zaposluje nekatere vrhunske športnike.

Zakon o policiji (ZPol-UPB7) Ur. l. RS, št. 66/2009: zakon govori o policiji kot organu, ki je v sestavi Ministrstva za notranje zadeve RS, ki opravlja naloge, določene v tem zakonu in drugih podzakonskih predpisih (ZPol-UPB7 2009, 1. člen). Policija je organ, ki prav tako kot vojska v svoje vrste zaposluje nekatere vrhunske športnike.

4.2.2.3 Podzakonski predpisi

Pravilnik o merilih za sofinanciranje izvajanja letnega programa športa na državni ravni Ur. l. RS, št. 38/2012: »Pravilnik določa merila za izbor in sofinanciranje programov, ki so v javnem interesu, in ureja razvrstitev nacionalnih panožnih športnih zvez v skupine in razrede

ter razvrstitev športnih panog v razrede« (Pravilnik o merilih za sofinanciranje izvajanja letnega programa športa na državni ravni 2012. 1. člen).

Pravilnik o pripravništvu in strokovnih izpitih strokovnih delavcev v športu Ur. l. RS, št. 38/2010: »Pravilnik določa postopek izbire in razporeditve pripravnikov, trajanje pripravništva, sestavine programa in opravljanje pripravništva ter naloge mentorja za strokovne delavce v športu, ki se usposablajo za samostojno opravljanje vzgojno-izobraževalnega dela na področju športne vzgoje, športne rekreacije, kakovostnega športa, vrhunskega športa in športa invalidov, in pogoje, vsebino in postopek opravljanja strokovnega izpita s področja športa« (Pravilnik o pripravništvu in strokovnih izpitih strokovnih delavcev v športu 2010, 1. člen).

Pravilnik o delu Odbora za podeljevanje Bloudkovih priznanj Ur. l. RS, št. 9/2006: »Pravilnik ureja način delovanja odbora za podeljevanje Bloudkovih priznanj, pravice in dolžnosti odbora, kriterije za dodelitev priznanj Stanka Bloudka in način predlaganja kandidatov, način ustanovitve in pristojnosti strokovnih komisij, vsebino in čas trajanja javnega razpisa in slovesno podelitev priznanj« (Pravilnik o delu Odbora za podeljevanje Bloudkovih priznanj 2006, 1. člen).

Pravilnik o vodenju razvida zasebnih športnih delavcev in razvida poklicnih športnikov Ur. l. RS, št. 108/2008: »Pravilnik določa postopek vpisa v razvid in postopek izbrisa iz razvida zasebnih športnih delavcev in razvida poklicnih športnikov ter obliko teh razvidov« (Pravilnik o vodenju razvida zasebnih športnih delavcev in razvida poklicnih športnikov 2008, 1. člen).

Pravilnik o vodenju razvidov po Zakonu o športu Ur. l. RS, št. 108/2008: »Pravilnik določa postopek vpisa v razvid in postopek izbrisa iz razvida vrhunskih in drugih športnikov, razvida strokovnih delavcev v športu, razvida izvajalcev letnega programa, razvida športnih objektov, razvida velikih mednarodnih športnih prireditev v Sloveniji in razvida javnih zavodov v športu ter obliko teh razvidov« (Pravilnik o vodenju razvidov po Zakon o šport 2008, 1. člen).

Odredba o načinu in postopku sofinanciranja izvajalcev letnega programa športa Ur. l. RS, št. 95/1999: »Odredba določa način in postopek sofinanciranja izvajalcev letnega programa

športa ter spremljanje namenske porabe sredstev« (Odredba o načinu in postopku sofinanciranja izvajalcev letnega programa športa 1999, 1. člen).

Pravilnik o štipendiranju za delovanje na področju športa Ur. l. RS, št. 51/2000: »Pravilnik določa postopek in merila za podeljevanje kadrovske štípendij za delovanje na področju športa, višino štípendij in druge stroške študija, trajanje štípendiranja ter pravice in obveznosti štípenditorja in štípendista« (Pravilnik o štípendiranju za delovanje na področju športa 2000, 1. člen).

Pravilnik o zaposlovanju vrhunskih športnikov in trenerjev v Slovenski vojski Ur. l. RS, št. 39/2010: »Pravilnik določa zaposlovanje vrhunskih športnikov in trenerjev v Slovenski vojski« (Pravilnik o zaposlovanju vrhunskih športnikov in trenerjev v Slovenski vojski 2010, 1. člen).

5 POTEK VRHUNSKÉ ŠPORTNE KARIERE

5.1 Življenje v času vrhunske športne kariere

Analiza življenja vrhunskih športnikov (v Cecić Erpič, 2002) je temeljila na anketnem vprašalniku o koncu športne kariere. Značilnosti so predstavljene z deskriptivno analizo po primarnem viru. V analizi je bilo zajetih 85 vprašalnikov.

Izobraževanje

Velik delež vrhunskih športnikov se je med aktivno kariero šolal, 50 % na srednješolski ravni, le 20 % pa na višje- oziroma visokošolski ravni. Tretjina se jih je šolala redno, tretjina jih je imela med šolanjem poseben status, zadnja tretjina pa se je prav tako šolala redno, vendar je zaradi njihove športne aktivnosti izobraževanje trajalo nekoliko dlje časa. Večinoma so športniki šolanje uspešno zaključili. Le manjši delež je šolanje prekinil oziroma se za šolanje sploh ni odločil. Športniki imajo sicer pogosto nižjo in slabšo izobrazbo kot njihovi vrstniki, ki se s športom ne ukvarjajo (Cecić Erpič 2002, 142–143).

Socialni in finančni vidik

Športniki imajo med aktivno športno kariero malo družabnega življenja, večina socialnih interakcij in prijateljskih odnosov poteka v športnem okolju. Športniki menijo, da je športno okolje primerno za oblikovanje prijateljstev.

Socialni vidik se nanaša tudi na športnikov status med vrstniki ter odraslimi. Manj kot polovica jih je imela v družbi poseben status, nekateri so bili kasneje zelo javno prepoznavni, drugi pa ne.

Glede na zbrane podatke so športniki med kariero zaslužili sorazmerno malo denarja, tako njihovi zaslužki niso kaj dosti olajšali njihovega pošportnega življenja (Cecić Erpič 2002, 143–144).

5.2 Konec športne kariere

Na zaključek športne kariere vpliva kombinacija več dejavnikov (Koukouris; Stambulova; Swain v Cecić Erpič 2002, 55). To, da na prehod v zaključek kariere vpliva več dejavnikov, ugotavljajo tudi študije s področij psihologije (Schlossberg; Schlossberg, Waters in Goodman v Cecić Erpič 2002, 55). Dejavniki konca športne kariere so: kronološka starost, proces selekcije, poškodbe in športnikova osebna izbira (Ogilvie in Taylor v Cecić Erpič 2002, 55).

Kot najpogostejši dejavnik zaključka športne kariere se v literaturi navaja kronološko starost. Staranje je proces, ki obsega fiziološko-biološke, psihološke in socialne vidike. Na športno kariero proces staranja deluje zavirajoče (Cecić Erpič 2002, 55).

Eden pomembnih vzrokov za zaključek športne kariere je tudi proces selekcije, ki sledi Darwinovemu načelu (Svoboda in Vanek v Cecić Erpič 2002, 55). S selekcijo se športniki srečujejo vsakodnevno ob sestavljanju ekipe (Pearson in Petitpas v Cecić Erpič 2002, 55). Proces selekcije ima tudi nekatere psihološke značilnosti, saj vpliva na športnikovo samozavest, medosebne odnose in življenjske možnosti tistih, ki jim skozi proces selekcije uspe priti, ali tistih, ki jim ne uspe (Ogilvie in Howe v Cecić Erpič 2002, 57).

Poškodbe so sestavni del športa in vplivajo na konec športne kariere (Alfermann; Ogilvie in Taylor v Cecić Erpič 2002, 57). Poškodbe so nepričakovane in vplivajo na prilagajanje na življenje po športni karieri. Pogosto se zgodi, da se športniki, ki morajo kariero končati zaradi poškodbe, srečujejo s psihičnimi težavami (Ogilvie in Howe; Rotella in Heyman; Wearthner in Orlick v Cecić Erpič 2002, 57–58). Lahko imajo težave z akutno depresijo, samomorilnostjo, zlorabo alkohola in drog (Ogilvie in Howe; Pearson in Petitpas; Wearthner in Orlick v Cecić Erpič 2002, 58).

Zaključku športne kariere lahko sledijo težave na socio-ekonomski oziroma finančni ravni (Werthner in Orlick; Wylleman v Cecić Erpič 2002, 85). Športniki se po koncu kariere spopadajo z upadom prihodka, s težavami pri iskanju zaposlitve in zagotavljanju socialne varnosti. Finančne težave spremljajo konec športne kariere približno polovice športnikov (Wearthner in Orlick v Cecić Erpič 2002, 85). Le-te vplivajo na potek in značilnosti konca ter prilagajanja na pošportno življenje. Obstaja tudi nekaj športnikov, ki se s finančnimi težavami

soočajo zelo intenzivno in zaradi tega konec športne kariere opredeljujejo kot težaven in travmatičen (Cecić Erpič 2002, 85).

6 DELOVNOPRAVNI POLOŽAJ VRHUNSKIH ŠPORTNIKOV

6.1 Delovnopравни položaj vrhunskih športnikov

V vrhunskem športu so vsebine pogodbenih razmerij zelo različne in jih lahko razvrstimo po različnih kriterijih. Med subjekte, katerih pogodbeni razmerja urejajo predpisi, štejemo fizične osebe in pravne osebe. Med fizične osebe spadajo individualni športniki, trenerji, zasebniki in ostali strokovnjaki. Pravne osebe pa so športni klubi/društva, nacionalne in občinske športne zveze, zveze športnih društev, skladi, fundacije, zavodi in nekateri ostali subjekti (Jagodić 2004, 1618).

Šport po splošni definiciji spada med negospodarske dejavnosti, osnovna oblika delovnega razmerja v športu je pogodba o zaposlitvi. Za takšna razmerja se sicer uporablja kolektivna pogodba za negospodarstvo. Posebnosti samih pogodb so vezane na razmerje športnika oziroma trenerja s klubom, ki je večinoma specifično opredeljeno (Jagodić 2004, 1625).

6.1.1 Delovno razmerje za nedoločen in določen čas

Zakon o delovnih razmerjih (ZDR-1)⁴ ureja delovna razmerja, ki sklepajo pogodbo o zaposlitvi med delavcem in delodajalcem. Delovno razmerje je razmerje med delavcem in delodajalcem, kjer se delavec prostovoljno vključi v organiziran delovni proces delodajalca in v njem za plačilo osebno in nepretrgano opravlja delo po navodilih in pod nadzorom delodajalca (ZDR-1 2013, 1. in 4. člen). Elementi delovnega razmerja so tako: prostovoljno opravljanje dela, osebno opravljanje dela, nepretrgano opravljanje dela, delo pod nadzorom in po navodilih delodajalca.

Po Zakonu o delovnih razmerjih – ZDR-1 se s pogodbo o zaposlitvi sklene delovno razmerje. Pravice in obveznosti na podlagi opravljanja dela v delovnem razmerju in vključitev v socialno zavarovanje na podlagi delovnega razmerja začnejo veljati z dnem nastopa dela, ki je dogovorjeno v pogodbi o zaposlitvi. Delodajalec je delavca dolžan prijaviti v obvezno pokojninsko, invalidsko in zdravstveno zavarovanje ter zavarovanje za primer brezposelnosti

⁴ Zakon o delovnih razmerjih (ZDR-1). Ur. l. RS 21/2013

v skladu s posebnimi predpisi. Če datum nastopa dela ni določen, se datum nastopa dela šteje datum sklenitve pogodbe o zaposlitvi. Pravice in obveznosti, ki izhajajo iz pogodbe o zaposlitvi, začnejo prav tako veljati na dan nastopa dela (ZDR-1 2013, 11. člen).

Šport je zelo specifična disciplina, zaradi tega je sorazmerno malo športnikov in trenerjev v rednem delovnem razmerju z delodajalcem. Tako klub, ki je v tem primeru delodajalec, kot športnik kot delojemalec si prizadevata za doseg čim boljših športnih rezultatov. Velikokrat se zgodi, da klub pripravi pogodbo, v kateri je športni rezultat bistven element in je tudi opredeljen s časovno veljavnostjo pogodbe. Posledica tega je, da v športu ni veliko pogodb za nedoločen čas, najpogosteje se sklene pogodba o zaposlitvi za določen čas za na primer eno ali dve tekmovalni sezoni. Delodajalec po Zakonu o delovnih razmerjih (ZDR-1) ne sme skleniti ene ali več zaporednih pogodb o zaposlitvi za določen čas z istim delavcem za isto delo, katerih neprekinjen čas trajanja bi bil daljši od dveh let (Jagodic 2004, 1625).

6.1.2 Delovno razmerje v državni upravi

Zaposlovanje vrhunskih športnikov v državni upravi se je začelo s podpisom sporazuma o zaposlovanju leta 1996. Zaradi naraščajočega števila vrhunskih športnikov so v letu 2007 sprejeli nov sporazum o zaposlovanju vrhunskih športnikov in trenerjev v državni upravi. Zaposlitev v državni upravi športnikom zagotavlja pogoje za nemoteno treniranje in tekmovanje. Vrhunski športniki in trenerji se lahko zaposlijo na treh ministrstvih:

- Ministrstvo za notranje zadeve RS (Policija),
- Ministrstvo za finance RS (Carinska uprava RS),
- Ministrstvo za obrambo RS (Slovenska vojska).

Do leta 2015 bodo v državni upravi skušali doseči cilj in zaposliti 200 vrhunskih športnikov in trenerjev. Za zaposlitev v državni upravi morajo športniki oziroma njihovi športi ustrezati naslednjim kriterijem:

- športne panoge, ki so na programu nacionalnih in mednarodnih športnih iger posameznih ministrstev,
- športne panoge, ki so v ministrstvih zajete kot redno usposabljanje,
- vsi ostali individualni športi.

Športnik vlogi za zaposlitev priloži obrazec, ki ga morata potrditi nacionalna panožna športna zveza in Olimpijski komite Slovenije. Pogodba o zaposlitvi se sklone v skladu z zakonom, ki ureja javne uslužbence, z zakonom, ki ureja delovna razmerja. Prosto delovno mesto mora pristojno ministrstvo objaviti v skladu z veljavnimi predpisi. Pristojno ministrstvo izvede postopek sklenitve pogodbe o zaposlitvi s športnikom. Pogodba se sklone za določen čas, lahko se tudi podaljšuje, vendar najdlje do prenehanja statusa vrhunškega športnika.

Zaposleni športniki morajo izpolnjevati naslednje obveznosti:

- nastopati na mednarodnih vojaških ali policijskih prvenstvih in tekmovanjih ter na tekmovanjih in prvenstvih delavcev carinske uprave (odvisno, pri katerem ministrstvu so zaposleni),
- sodelovati na promocijskih in ostalih prireditvah, ki so v organizaciji ministrstev,
- nuditi strokovno pomoč pri športnih in profesionalnih pripravah, pri usposabljanju delavcev in vojakov in strokovno svetovati pri pripravi programov in analizi dela,
- skrbeti morajo za ohranjanje svoje telesne/športne pripravljenosti,
- redno morajo predložiti poročila o delu in dosežkih delodajalcem.

Poleg obveznosti so športnikom omogočene tudi naslednje pravice (Sporazum o zaposlovanju vrhunskih športnikov in trenerjev 2007):

- sofinanciranje oziroma zagotovitev opreme za potrebe nastopov, v katerih zastopajo delodajalca,
- nemoten trening,
- sodelovanja pri usklajevanju športnikovih nastopov na tekmovanjih z nastopi, ki so obveznost pri delodajalcu,
- nastopanja za klub ali panožno športno zvezo/reprezentanco, praviloma imajo prednost obveznosti do delodajalca, razen če gre za primer udeležbe športnika na olimpijskih igrah, svetovnem ali evropskem prvenstvu,
- izpopolnjevanje in usposabljanje.

Zadnji seznam zaposlenih vrhunskih športnikov in trenerjev v državni upravi je iz obdobja oktober 2012, takrat je bilo v državni upravi zaposlenih 107 športnikov. 13 športnikov je zaposlenih pri carini, 27 na policiji in 67 v vojski (OKS 2012). Ker je največji delež

zaposlenih vrhunskih športnikov v vojski, bom v nadaljevanju opisala pravilnik o zaposlovanju vrhunskih športnikov in trenerjev v Slovenski vojski.

S pravilnikom se ureja zaposlovanje vrhunskih športnikov in trenerjev v Slovenski vojski, določa se prednostne športne panoge in potrebe Slovenske vojske ter formacijske dolžnosti, na katerih se zaposlujejo vrhunski športniki in trenerji (ker se v nalogi osredotočam le na športnike, bom v nadaljevanju omenjala le športnike, čeprav pravilnik velja tudi za trenerje). Športna enota Slovenske vojske je formacija Slovenske vojske, v kateri se zaposlujejo vrhunski športniki. Poveljstvo za doktrino je predlagatelj zaposlitev in podaljšanja pogodb športnikov. Športniki morajo izpolnjevati merila športne kakovosti, splošne izobrazbe ter ostale splošne pogoje, ki so pogoj za poklicno delo v sestavi Slovenske vojske.

Prednostne športne panoge za zaposlitev so tiste športne panoge, ki so na programu mednarodnih vojaških športnih iger (strelstvo, borilni športi, alpinizem, biatlon, vojaški peterboj, padalstvo ter športno plezanje), in panoge, ki so vključene v redno usposabljanje Slovenske vojske (smučarski tek, alpsko smučanje, jadranje, kolesarstvo, atletiko, plavanje ter triatlon). Športnike se zaposli za dopolnitev ekip za sodelovanje Slovenske vojske na mednarodnih tekmovanjih ali pa za izvajanje programov usposabljanja Slovenske vojske.

V času zaposlitve imajo športniki pravice in obveznosti, določene v pogodbi. Zaposluje se jih na formacijski dolžnosti vojak II. in vojak I. Pogodbe se v skladu z Zakonom o obrambi sklenejo za obdobje enega letain se nato lahko tudi podaljšujejo. Pogodbe se praviloma podaljšujejo za eno leto, vse dokler športniki izpolnjujejo pogoje tega pravilnika. Med delom se športnikov ne imenuje v naziv in se jih delovno ne ocenjuje. Po poteku izpolnjevanja pogojev lahko športniki zaprosijo za zaposlitev v stalni sestavi Slovenske vojske. Pogodba o zaposlitvi se tako ne podaljša športniku, ki preneha izpolnjevati določena merila športne kakovosti oziroma s sporazumom določene pogoje in v primeru če izteče pogodbeno določen rok. Pred prenehanjem pogodbe o zaposlitvi se športniku, ki izpolnjuje pogoje za zaposlitev v stalni sestavi Slovenske vojske, ponudi možnost zaposlitve v njej. Enostransko se lahko odpove pogodba o zaposlitvi, če ima športnik prepoved nastopanja na tekmovanjih zaradi uživanja nedovoljenih sredstev ali neprimerne obnašanja ali zaradi neizpolnjevanja obveznosti do Slovenske vojske in Ministrstva za obrambo (Pravilnik o zaposlovanju vrhunskih športnikov in trenerjev v Slovenski vojski 2010).

6.1.3 Delovno razmerje v obliki agencijskega dela

Delo v obliki agencijskega dela je ena izmed teoretičnih možnosti zaposlovanja vrhunskih športnikov, med samo kariero je zaposlovanja prek agencije relativno malo. Za takšen način zaposlovanja se nekateri vrhunski športniki odločajo po končani karieri.

Adecco je eno izmed vodilnih podjetij na področju zaposlovanja in upravljanja s človeškimi viri. Agencija v sodelovanju z Olimpijskim komitejem Slovenije vodi Razvojni program zaposlovanja, ki vrhunskim športnikom ob koncu njihove športne kariere pomaga pri prehodu na trg dela. Program ima dve ciljni skupini:

- vrhunski športniki, ki si želijo pridobiti dodatno znanje in sposobnosti za uspešno prihodnost po končani športni poti,
- mladim vrhunskim športnikom, ki se največkrat premalo zavedajo razvoja celotne osebnosti (izobrazba in šport).

Tekmovanja športnikov zahtevajo velik osebni vložek in športniku tak življenjski ritem ne dopušča skoraj nič časa za pripravo na življenje po končani športni poti. Večina športnikov kariero zaključi v zrelih letih, to pa prinese težavno vključitev na trg dela, še posebej ob dejstvu, da mnogi nimajo ustrezne izobrazbe. S tem programom športnikom pomagajo ustvariti novo kariero, program je prilagojen vsakemu športniku posebej. Obsega pa štiri korake:

- prvi korak je seminar na temo Prehod v zaposlitev, ta ponuja psihološko pomoč in vodeno analizo osebnega znanja in sposobnosti. Obsega pripravo orodij za prijavo na delovno mesto – življenjepis, predstavitevno pismo in igrani razgovor;
- drugi korak vključuje osebnostno analizo s poudarkom na motivaciji, sposobnostih, potrebnem usposabljanju, finančnih potrebah, geografski mobilnosti in razpoložljivosti;
- tretji korak se osredotoča na definiranje športnikovega profesionalnega profila, ciljev in potrebnega usposabljanja ali izobraževanja. Pripravijo mu osebni razvojni načrt in z njim vadijo razgovore z delodajalci, da športnike pripravijo na poslovno okolje;
- četrti korak se osredotoča na zaposlitev. Kandidate vključijo v izobraževalne tečaje in jih predstavijo sodelavcem v poslovalnicah v geografski regiji, ki jih zanima.

Na svetovni ravni je v obdobju od leta 2005 do 2007 v programu zaposlovanja profesionalnih športnikov sodelovalo 1000 športnikov in športnic. Program poteka v 15 državah, v Sloveniji pa so v tem obdobju sodelovali s 65 športniki (Addeco, 2012).

6.1.4 Delo po civilni pogodbi (podjemni pogodbi)

Čas veljavnosti pogodbe tako opredeljuje športni uspeh. Klasične pogodbe o zaposlitvi tako za takšna razmerja niso najprimernejše. Športniki in trenerji so v takih primerih šibkejša pogodbeni stranka. Pogosteje pa se športniki in trenerji s klubi vežejo s specifičnimi pogodbami, ki bi jih lahko uvrstili med pogodbe o delu – podjemne pogodbe (Jagodic 2004, 1625). Podjemna pogodba ali pogodba o delu (Obligacijski zakonik) se sklene, ko se podjemnik zavezuje opraviti določen posel, kot je izdelava ali popravilo kakšne stvari, kakšno telesno ali umsko delo ipd., naročnik pa zavezuje, da mu bo za opravljeno delo plačal (OZ 2001, 619. člen). Avtorske pogodbe na področju športnega udejstvovanja niso primerne.

Zaradi narave dela se v športu sklepa sorazmerno veliko specifičnih pogodb, ki so po pravni naravi še najbližje podjemnim pogodbam – pogodbam o delu. Klubi najamejo športnike, da določen čas tekmujejo za klub. Pogodbena razmerja so zelo ohlapne narave in če športnik ne dosega ciljev kluba, se lahko pogodbeno razmerje zelo hitro prekine. Iz prakse lahko vidimo, da se takšne pogodbe v veliko primerih hitro razdrejo, saj lahko športniki v vsaki tekmovalni sezoni zamenjajo klub oziroma delodajalca.

Težave so vezane na poškodbe, poškodbe pripeljejo do tega, da športniki ne morejo nastopati za delodajalca. V večini so ta razmerja tudi ustrezno zavarovana, pogodbo z zavarovalnico sklene klub, pogodbeni stranki pa sta klub in igralec. Športnik je zavezan podati resnične podatke o svojem zdravstvenem stanju, klub pa športnika zavaruje za primere poškodb na treningih, tekmah, pripravah in prevozi. Športnik se posebej lahko tudi individualno zavaruje (Jagodic 2004, 1626).

Predmet pogodbe je tudi plačilo, katerega višina je pretežno odvisna od športnih dosežkov. Fiksni del plače je praviloma bistveno manjši kot variabilni del plače. Variabilni del plače je vezan na premije, do katerih so športniki upravičeni pri doseganju vnaprej določenih rezultatov. Ker gre pri vsaki pogodbi za individualni pristop, je za takšno pogodbeno razmerje

še posebej značilna zaupnost, ki se v pogodbi opredeli kot poslovna tajnost (Jagodica 2004, 1626).

6.1.5 Športnik kot samostojni podjetnik

Samostojni podjetnik je fizična oseba, ki na trgu samostojno opravlja pridobitno dejavnost kot svojo izključno dejavnost. Opravlja lahko vse gospodarske dejavnosti, razen tistih, ki so z zakonom določene, da jih ne sme opravljati (Mercina 2011). Veliko je tudi športnikov, ki v klubih delujejo kot samostojni podjetniki in s klubi nimajo sklenjenih običajnih pogodb o zaposlitvi.

7 SOCIALNA VARNOST VRHUNSKIH ŠPORTNIKOV

7.1 Socialna varnost vrhunskih športnikov

Sindikata športnikov Slovenije je že ob svoji ustanovitvi izpostavil problem, da sta za športnike zelo neprilagojeni pokojninska in davčna zakonodaja. Ker na tem področju ni bilo veliko storjenega, se športniki še naprej spopadajo z visokimi davčnimi bremenmi.

V nadaljevanju so opisane socialne pravice. Če ima športnik sklenjeno delovno razmerje, mu je socialne pravice dolžan plačevati delodajalec, športnik samostojni podjetnik si socialne pravice plačuje sam, športniki s podjemnimi pogodbami pa socialnih pravic nimajo.

7.1.1 Pokojninsko in invalidsko zavarovanje

Po prejšnji izdaji zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju so vrhunski športniki morali biti obvezno zavarovani za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, če niso bili zavarovani po kakšni drugi podlagi (ZPIZ-1 1999, 21. člen).

Vrhunski športniki, ki so prostovoljno vključeni v zavarovanje, plačujejo prispevke od osnove, ki jo prosto izberejo, vendar najmanj od zneska najnižje pokojninske osnove (ZPIZ-1 1999, 210. člen).

7.1.2 Zdravstveno zavarovanje

Ker so športniki bolj nagnjeni k poškodbam in imajo večji odstotek nevarnosti za poškodbo, nekatere zavarovalnice nudijo posebne pakete zdravstvenih zavarovanj, namenjene izključno športnikom. Paketi so sestavljeni in prilagojeni potrebam športnikov tako, da jim nudijo najhitrejše in najučinkovitejše zdravljenje ob poškodbi ali bolezni. Kot športnik se lahko zavaruje vsak, ki ima kategorizacijo državnega ali mladinskega razreda (Adriatic Slovenia 2013a). Kot vrhunski športnik pa zavarovanje lahko sklenejo športniki, ki imajo veljavno kategorizacijo mednarodnega, svetovnega ali perspektivnega razreda (Adriatic Slovenia 2013b).

7.1.3 Zavarovanje za starševsko varstvo

Pravice iz zavarovanja za starševsko varstvo so (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti 2013):

- *starševski dopust*, ki vključuje 105 dni porodniškega dopusta, 90 dni očetovskega dopusta, 260 dni (oziroma v nekaterih primerih tudi več) dopusta za nego in varstvo otroka ter 120 oziroma 150 dni posvojiteljskega dopusta,
- *starševsko nadomestilo*, ki vključuje porodniško nadomestilo, očetovsko nadomestilo, nadomestilo za nego in varstvo otroka, dobroimetje in posvojiteljsko nadomestilo,
- *pravica staršev do krajšega delovnega časa zaradi starševstva*, ki vključuje krajši delovni čas do 3. leta starosti otroka za vse otroke, do 18. leta starosti otroka, če gre za varstvo in nego težje gibalno oviranega otroka ali zmerno do težje duševno prizadetega otroka,
- *pravica staršev do plačila prispevkov za socialno varnost v primeru štirih ali več otrok* do 10. leta najmlajšega otroka – zaradi zapustitve trga dela.

Do teh pravic so upravičene osebe, ki so vključene v zavarovanje za starševsko varstvo in imajo plačane prispevke za starševsko varstvo. Med te osebe spadajo tudi vrhunski športniki, ki imajo sklenjeno delovno razmerje ali pa imajo status samostojnega podjetnika športnika.

7.1.4 Zavarovanje za primer brezposelnosti

Kot tudi v ostalih zakonih tudi v primeru zavarovanja za brezposelnost vrhunski športniki niso izpostavljeni kot posebna kategorija. Zakon o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti (ZZZPB-UPB1) ureja zaposlovanje in zavarovanje za primer brezposelnosti. Z zavarovanjem se zavarovancem zagotavlja pravice za čas, ko njihovo delo postane nepotrebno, so brez svoje krivde ali proti svoji volji ostali brez zaposlitve (ZZZPB-UPB1 2006, 1. člen). Zakon bi bil izhodišče za športnike po končani športni karieri, saj jim nudi vključevanja v aktivno politiko zaposlovanja. Med športno kariero pa se vrhunski športniki posvečajo le-tej in ne ostalim možnostim zaposlitve.

7.1.5 Športna štipendija

Veliko mladih športnikov se redno šola. Mladi perspektivni športniki lahko pridobijo pogodbo o štipendiranju. Doseganje vrhunskih športnih rezultatov predstavlja za športnike veliko finančno breme. Pri sofinanciranju športnih štipendij sodelujejo Fundacija za šport (Fundacija za financiranje športnih organizacij), Ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo in šport RS ter Olimpijski komite Slovenije. Za pridobitev športne štipendije lahko vložijo prošnjo resnično le najboljši športniki, pogoj za pridobitev le-te je medalja na olimpijskih igrah, mladinskih olimpijskih igrah, svetovnem ali evropskem prvenstvu mladincev, mlajših članov in članov. Športnik ne sme biti v rednem delovnem razmerju, mora biti državljan Republike Slovenije in pomembno je, da se izobražuje – ima status dijaka ali študenta. Športniki prejemajo štipendije za obdobje največ štirih let (OKS 2011 in Jagodic 2004, 1627).

7.1.6 Predlog zakona o premostitvenem zavarovanju športnikov

Sindikata športnikov Slovenije (SŠS) in Sindikat poklicnih igralcev nogometa Slovenije (SPINS) sta zaradi razlogov, da večina športnikov po končani športni karieri nima zagotovljene finančne prihodnosti, pripravili predlog zakona o premostitvenem zavarovanju poklicnih športnikov.

Vsebina predloga zakona predvideva, da bi športniki tudi v času svoje kariere poskrbeli za finančno prihodnost po njenem zaključku. V času njihovega športnega udejstvovanja so njihovi dohodki relativno visoki, tako naj bi v tem obdobju varčevali za prihodnost na način, da bi del svojih dohodkov vlagali v premostitveni sklad.

Nameni in cilji sklada so naslednji:

- športniku omogočiti varčevanje dela prihodkov v času aktivne športne kariere, po koncu pa postopno črpanje prihrankov iz sklada; s tem naj bi bil dosežen lažji prehod na novo poklicno pot;
- športnika se zaščiti pred prekomerno porabo prihodkov v času aktivne športne kariere ter posledično izpadom dohodkov po njenem koncu;
- razpršitev diskriminatorne davčne obremenitve prihodkov športnikov, ki so večinoma vedno v najvišjem dohodninskem razredu;

- preprečitev bega vrhunskih športnikov v davčno ugodnejša okolja.

Država bi športnike spodbujala k varčevanju z davčnimi olajšavami. Prispevki, ki bi jih športniki vlagali v sklad, ne bi bili obdavčeni. Športniki bi imeli po dopolnjenem 35. letu starosti pravico do mesečne premostitvene rente ali enkratnega izplačila vrednosti premoženja, ki bi se zbralo v premostitvenem skladu. Višina bi bila odvisna od višine na računu vsakega posameznika (Predstavitev vsebine predloga zakona o premostitvenem zavarovanju poklicnih športnikov 2007).

7.2 Sindikati športnikov v Sloveniji

7.2.1 SPINS – Sindikat profesionalnih igralcev nogometa Slovenije

Sindikat profesionalnih igralcev nogometa Slovenije je neodvisna, samostojna in za nedoločen čas ustanovljena organizacija. Ustanovljen je bil leta 2003 v Ljubljani. V sindikat se prostovoljno lahko vključijo športniki, ki so ali so bili kot nogometaši registrirani pri Nogometni zvezi Slovenije ali pri katerikoli drugi nacionalni nogometni zvezi. Igralec mora podati pisno izjavo, v kateri navede, da prostovoljno pristopa k sindikatu ter da bo spoštoval določila statuta in drugih aktov sindikata (SPINS).

Članstvo v sindikatu prinaša tudi nekatere ugodnosti:

1. pravna pomoč
2. osebna predstavitvena spletna stran »nogometaši«
3. izobraževanje
4. solidarnostna pomoč
5. treningi za nogometaše brez poškodb
6. članska kartica

7.2.2 SŠS – Sindikat športnikov Slovenije

Na pobudo vrhunskih športnikov je bil ustanovljen sindikat športnikov Slovenije. Nastal je na podlagi že prej ustanovljenega SPINS-a, Sindikata profesionalnih igralcev nogometa Slovenije.

Osnovni cilj delovanja sindikata je, da z vsemi sredstvi, ki jih ima na razpolago, varuje in uveljavlja skupne interese članov, zavzema se za reševanje sporov v športu med športniki in klubi ali športnimi zvezami pred neodvisnim razsodiščem. Rešuje probleme, ki zadevajo člane sindikata, in išče ustrezne rešitve. Zastopa svoje člane v primeru sporov, vzpodbuja solidarnost, krepi sindikalno zavest, zavzema se za spoštovanje moralnih in pravnih norm vseh udeležencev v športu. Krovni sindikat športnikov v Sloveniji združuje vse športne sindikate v prizadevanju za boljši pravni in socialno položaj športnikov. Sindikat ima pravico in dolžnost sklepati splošno kolektivno pogodbo s športnimi klubi ali združenji, nadzorovati njeno izvajanje, soodloča v organih športnih zvez o vseh pomembnih vprašanjih, ki zadevajo člane sindikata. Posreduje in aktivno sodeluje v sporih iz pogodbenih ali drugih razmerij, ki jih imajo člani s športnim klubom ali zvezo (Stefanovič 2005).

8 INTERVJU

V sklopu izdelave diplomske naloge sem opravila poglobljeni intervju s poklicno rokometarico Manuelo Hrnjič, ki je svojo kariero začela v izolskem rokometnem klubu. V svoji karieri je nastopala tudi za Rokometni klub Krim (Ljubljana) ter tudi v tujini v klubu HBC Celles sur Belles iz Francije. Trenutno pa nastopa za Rokometni klub Piran. Ko je iz Izole prestopila v Krim, si je tam z dobrimi predstavami odprla pot tudi v slovensko žensko rokometno reprezentanco. Kasneje se je z odličnimi predstavami v Franciji ponovno vrnila tudi v izbrano vrsto Slovenije. V načrtu ima še nekaj let nadaljevanja svoje kariere, po koncu le-te pa je njena prva želja ustvariti si družino. Ker se je v svoji karieri zelo resno posvečala rokometu, si na poklicnem nivoju v tistem času ni mogla privoščiti tudi študija, vendar ji sedaj, ko kariero ponovno nadaljuje v obalnem klubu, uspe posvetiti dovolj časa tudi študijskim obveznostim.

Strukturirani vprašalnik je bil sestavljen iz desetih vprašanj odprtega tipa. Intervju je bil izveden v popoldanskem času v enem izmed lokalov na slovenski Obali. Sneman je bil s pomočjo mobilnega telefona, naknadno pa je bila narejena transkripcija celotnega intervjuja. Potekal je v sproščenem okolju, trajal pa je približno pol ure.

8.1 Analiza intervjuja po vprašanjih

Prvo vprašanje intervjuja je bilo zelo splošnega tipa: *1. S katerim športom se ukvarjate in koliko časa?*

Z rokometom se Manuela ukvarja že 19 let. V otroštvu se je preizkusila tudi v različnih drugih športih, gimnastiki, tenisu, odbojki. Na nekem šolskem tekmovanju jo je kasneje opazil izolski trener rokometnega kluba in tako se je pričela njena rokometna kariera. Rokomet ji je takoj postal všeč in postal je pomemben del njenega življenja.

Drugo vprašanje se je nanašalo na status športnika: *2. Kakšen status športnika imate (vrhunski, poklicni, kategoriziran, amater)?*

V Rokometnem klubu Krim Ljubljana je imela status vrhunškega športnika, v francoskem klubu HBC Celles sur Belles pa status poklicnega športnika. V izolskem klubu, kjer je

nastopala v preteklosti, in piranskem klubu, kjer nastopa sedaj, pa ima status športnika na amaterskem nivoju.

Tretje vprašanje se je nanašalo na ugodnosti v povezavi z določenim statusom športnika: 3. *Kakšne ugodnosti vam ta status prinaša?* S statusom vrhunškega športnika si je prek Olimpijskega komiteja Slovenije pridobila pravico do zdravstvenega zavarovanja, nezgodnega zavarovanja, pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Z dobrimi rezultati v klubu, ki so ji prinesli status vrhunškega športnika, pa je dobila tudi povabilo v člansko reprezentanco.

Četrto vprašanje se je nanašalo na pogodbe s klubom: 4. *Ali imate s klubom oziroma panožno športno zvezo sklenjeno kakšno pogodbo? Ali gre za pogodbo o zaposlitvi (za nedoločen ali določen čas), pogodbo o delu (podjemna pogodba) ali kakšno drugo pogodbo?* Tako v slovenskem klubu Krim kot v francoskem HBC Celles sur Belles je imela sklenjeno pogodbo za določen čas. V obeh klubih za čas dve leti, sprva pri obeh za eno leto, ki ji je sledilo podaljšanje pogodbe še za dodatno leto.

Peto vprašanje se je nanašalo na to, kako je nastalo sodelovanje s klubom: 5. *Kako ste podpisali to pogodbo? (Kako je nastalo sodelovanje, ali je klub stopil v stik z vami ...)* Kot pri prejšnjem vprašanju glede pogodb sta prav tako oba kluba kontaktirala igralko in ji ponudila sodelovanje. V Krimu je sodelovanje nastalo prek vodstva kluba, v Francijo jo je pa popeljal menedžer.

Šesto vprašanje se je nanašalo na pravice, ki izhajajo iz pogodbe, sklenjene s klubom: 6. *Kakšne so vaše ugodnosti in pravice iz le-te pogodbe? (Plača, plačevanje prispevkov, zavarovanje itd.)* Pri obeh klubih je imela redno plačo, klub ji je plačeval prispevke in bila je zavarovana. Razlika je bila v tem, da je v Sloveniji dobivala plačo 12 mesecev – tudi v mesecu juliju, ko ni bilo treningov – plačan dopust. V Franciji pa je bila razlika, da je plačo dobivala 10 mesecev, ostala dva meseca pa se igralke prijavi na zavod in dobivajo 70 % do 80 % neto plače.

Sedmo vprašanje se je nanašalo na to, ali je bila pred pogodbo s klubom že v kakšnem drugem pogodbenem razmerju: 7. *Ali ste imeli kakšno pogodbo že prej ali je to prva (mogoče štipendijo ali kaj drugega)?* Pred pogodbo za določen čas je imela športno štipendijo in podjemno pogodbo, v kateri je bila le navedena vsota denarja.

Osmo vprašanje se je nanašalo na sindikate: *8. Ali ste kot športnica vključeni v kakšen sindikat? (SPINS – Sindikat profesionalnih igralcev nogometa SLO, SŠS – Sindikat športnikov SLO ...)* Športnica ni vključena v noben sindikat.

Deveto vprašanje se je nanašalo na individualno zavarovanje: *9. Ali imate sklenjeno kakšno individualno zavarovanje?* Ko je še nastopala v Krimu, individualnega zavarovanja ni imela, v Franciji je to zavarovanje imela. Sedaj, ko nastopa v piranskem klubu, kjer ni zavarovana, pa si individualno zavarovanje krije sama.

Deseto vprašanje je bilo bolj splošno, in sicer glede nadaljevanja športne kariere: *10. Kakšni so vaši načrti za naprej? (Nadaljevanje kariere, kaj bo po koncu kariere.)* Trenutno ima še vedno v načrtu nadaljevanje kariere, po končani karieri pa ustvarjanje družine.

8.2 Splošne ugotovitve

Intervju je bil opravljen s poklicno športnico, ki je hkrati bila tudi vrhunska. Niso pa vsi poklicni športniki tudi vrhunski in po drugi strani niso vsi vrhunski športniki tudi poklicni.

Pri njej je viden splošen primer športnika, ki svoje športne kariere ne more uskladiti s študijsko. Dejstva so, da je večina vrhunskih športnikov primorana izobraževanje postaviti na stranski tir, kar posledično prinaša nekatere težave po končani športni karieri. Težave so, da športniki nimajo primerne izobrazbe, da bi si zagotovili zaposlitev, nekateri težave skušajo rešiti s tem, da se po karieri posvetijo študiju. Športnica, ki trenutno nastopa v amaterskem klubu, kjer nima toliko obveznosti, kot jih je imela v preteklosti, v tem trenutku uspešno trenira in študira hkrati. Menim, da je ena izmed zelo redkih primerov vrhunskih športnic, ki je svoj čas posvetila tudi študiju.

Izkušnje iz njene kariere so bile na splošno zelo pozitivne in nikoli ni imela kakšnih problemov s pogodbami s klubi. Dobivala je redno plačilo in klubi so se držali pogodbe, redno so ji plačevali tudi vse prispevke, ki so vezani na delovno razmerje za določen čas. Prav tako se je vestno držala pogodbenih obveznosti, saj je bil rokomet njen vir dohodka. V Sloveniji se nekateri poklicni športniki srečujejo s težavami, da v klubih ne dobivajo rednega plačila, kar nekatere športnike vodi tudi do stavke. V težavah, s katerimi se srečujejo športniki v zadnjem času, igra veliko vlogo Sindikat športnikov Slovenije in SPINS – sindikat profesionalnih igralcev nogometa Slovenije, ki zastopata svoje športnike v primeru težav.

9 ZAKLJUČEK

V diplomskem delu so predstavljeni šport in športniki, najbolj podrobno pa vrhunski športniki. S pomočjo literature, spletnih virov, raziskav in intervjuja sem izpostavila ključne ideje diplomskega dela, delovnopравни položaj ter socialno varnost vrhunskih športnikov. Vrhunski športniki so med svojo kariero deležni nekaterih ugodnosti, ki jim jih nudi država, po drugi strani pa si morajo velik delež finančnih sredstev priskrbeti tudi sami.

Najmlajšim športnikom, ki šele dobro začenjajo svojo športno pot, je v šolah – že od osnovne šole dalje, kasneje pa tudi na srednji šoli in fakulteti, omogočeno, da imajo status športnika učenca, dijaka ali študenta. Status jim omogoča nekatere ugodnosti pri njihovem usklajevanju izobraževanja in športne poti. Perspektivnim športnikom, ki v mladih letih dosegajo vrhunske rezultate, je omogočena tudi športna štipendija. Kasneje so športniki z vrhunskimi rezultati razdeljeni tudi v kategorije mednarodnega in svetovnega razreda, na podlagi statusa so v tem obdobju športniki osnovno, nezgodno in nadstandardno zavarovani. Nekateri športniki imajo kasneje tudi možnost zaposlitve v javnem sektorju. Raziskovalno vprašanje moje diplomske naloge se je nanašalo prav na zaposlitev vrhunskih športnikov v državni upravi. Pogoji za zaposlitev so namreč različni, eden izmed njih je tudi prednostna lista športov. Med izdelavo diplomske naloge sem torej potrdila, da se vsi športniki ne morejo zaposliti v državni upravi. Ključnega razloga so torej športi, s katerimi se športniki ukvarjajo. Vojska, policija in carina dajejo prednost pri zaposlovanju športom, ki spadajo v programe mednarodnih športnih tekmovanj posameznih ministrstev, športom, ki so v ministrstvih zajeti kot usposabljanje, in ostalim individualnim športom. Iz teh pogojev lahko tudi z izvedenim intervjujem potrdim, da se poklicna rokometašica, ki ima zaradi svojih vrhunskih rezultatov tudi status vrhunske športnice, ne more zaposliti v državni upravi, ker njen šport ne ustreza kriterijem zaposlovanja. Po drugi strani pa je večina vrhunskih športnikov v Sloveniji tistih, ki se ukvarjajo z individualnimi športi. V državni upravi je tako trenutno največ zaposlenih vrhunskih športnikov v času športne kariere.

Športniki so lahko zaposleni po različnih oblikah pogodb. Športniki, ki imajo pogodbo o zaposlitvi, imajo delovne in socialne pravice, socialne pravice jim je v tem primeru dolžan plačevati delodajalec. Športnik samostojni podjetnik nima delovnih pravic, socialne pravice pa si plačuje sam. Športniki, ki imajo le podjemno pogodbo, pa nimajo ne delovnih ne socialnih pravic.

S koncem športne kariere pa se za športnika začne povsem novo obdobje življenja, ki je popolnoma drugačno kot v času njegove športne kariere. V trajanju njegove športne poti je bil njegov vsakodnevni ritual trdo treniranje in različna tekmovanja. Po koncu kariere se ritual povsem poruši, športniki v večini nimajo visoke izobrazbe, ki bi jim zagotovila zaposlitev. Glede na analizo literature, intervjuja in različnih raziskav menim, da bi se športnike moralo obravnavati na vseh zakonskih področjih posebej od ostalih posameznikov, saj se njihove posebne lastnosti ne morejo primerjati z nekom, ki je lahko svoj čas posvetil izobraževanju in iskanju zaposlitve. Vrhunskim športnikom bi že v teku kariere morali nuditi pomoč, ki bi dolgoročno prinesla lažje življenje tudi po koncu športne kariere.

10 LITERATURA

Addeco. 2012. *Program zaposlovanja športnikov*. Dostopno prek: <http://www.addeco.si/druzbenadgovornost/sportniki.asp> (7. julij 2013).

Adriatic Slovenica. 2013a. *Športnik*. Dostopno prek: http://www.adriatic-slovenica.si/za-fizicne-osebe/vrste-zavarovanj/zdravje/paketi-zdravstvenih-zavarovanj/sportnik?gclid=CJXg_NHy_LcCFSXItAodN24Aiw (27. julij 2013).

--- 2013b. *Vrhunski športnik*. Dostopno prek: <http://www.adriatic-slovenica.si/za-fizicne-osebe/vrste-zavarovanj/zdravje/paketi-zdravstvenih-zavarovanj/vrhunski-sportnik> (27. julij 2013).

Bergant Rakočević, Vesna, Marko Ilešič in Tone Jagodic. 2008. *Šport in pravo*. Ljubljana: GV Založba.

Cecić Erpič, Saša. 2002. *Konec športne kariere: razvojno psihološki in športno psihološki vidiki*. Ljubljana: Fakulteta za šport.

Doupona Topič, Mojca in Krešimir Petrović. 2000. *Šport in družba*. Ljubljana: Fakulteta za šport.

Jagodic, Tone. 2004. Pogodbena razmerja v športu. *Podjetje in delo* (30): 6–7.

Mercina, Jure. 2011. *Samostojni podjetnik (s. p.)*. Dostopno prek: <http://mladipodjetnik.si/podjetniski-koticek/ustanovitev-podjetja/katero-obliko-podjetja-izbrati/samostojni-podjetnik-s.p.> (15. avgust 2013).

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. 2013. *Pravice iz zavarovanja za starševsko varstvo*. Dostopno prek: http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/druzina/starsevsko_varstvo_in_druzinski_prejemki/pravice_iz_zavarovanja_za_starsevsko_varstvo/ (12. avgust 2013).

Nacionalni program športa v Republiki Sloveniji (NPS). Ur. l. RS 24/2000. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200024&stevilka=1065> (1. julij 2013).

Obligacijski zakonik (OZ). Ur. l. RS 83/2001. Dostopno prek: http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r03/predpis_ZAKO1263.html (27. junij 2013).

Olimpijski komite Slovenije (OKS). 2009. *Pogoji, pravila in kriteriji za registriranje in kategoriziranje športnikov v Republiki Sloveniji*. Ljubljana. Dostopno prek: <http://www.olympic.si/fileadmin/dokumenti/vrhunski-sport/SportnaKariera/RegistracijaKategorizacija/KriterijiRegKat.pdf> (27. julij 2013).

--- 2011. *Pravilnik o štipendiranju športnikov in športnic v Republiki Sloveniji*. Dostopno prek: <http://www.olympic.si/fileadmin/dokumenti/vrhunski-sport/SportnaKariera/sportne%20stipendije/Pravilnik%20o%20stipendiranju%20-%20NOV.pdf> (7. julij 2013).

--- 2012. *Vsi zaposleni v državni upravi, oktober 2012*. Dostopno prek: <http://www.olympic.si/fileadmin/dokumenti/vrhunski-sport/SportnaKariera/zaposlovanje/vsi%20zaposleni%20v%20DU%20Oktober%202012.pdf> (15. avgust 2013).

Pravilnik o delu Odbora za podeljevanje Bloudkovih priznanj. Ur. l. RS 9/2006. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=20069&stevilka=306> (11. avgust 2013).

Pravilnik o merilih za sofinanciranje izvajanja letnega programa športa na državni ravni. Ur. l. RS 38/2012. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=201238&stevilka=1632> (11. avgust 2013).

Pravilnik o načinu in postopku sofinanciranja izvajalcev letnega športnega programa. Ur. l. RS 95/1999. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=199995&stevilka=4522> (11. avgust 2013).

Pravilnik o napredovanju strokovnih delavcev v športu v nazive. Ur. l. RS 117/2007. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=2007117&stevilka=5901> (11. avgust 2013).

Pravilnik o pripravnštvu in strokovnih izpitih strokovnih delavcev v športu. Ur. l. RS 38/2010. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=201038&stevilka=1856> (11. avgust 2013).

Pravilnik o štipendiranju za delovanje na področju športa. Ur. l. RS 51/2000. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200051&stevilka=2414> (11. avgust 2013).

Pravilnik o zaposlovanju vrhunskih športnikov in trenerjev v Slovenski vojski. Ur. l. RS 39/2010. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=97779> (11. avgust 2013).

Repenšek, Darko. 2011. *Zaposlovanje vrhunskih športnikov v javni upravi na preizkušnji.* Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.

SPINS – Sindikat profesionalnih igralcev nogometa Slovenije. Dostopno prek: <http://www.spins.si/> (5. julij 2013).

Stefanovič, Dejan. 2005. *Sindikat športnikov Slovenije.* Dostopno prek: <http://www.e-karizma.com/Default.asp?MenuID=959> (11. julij 2013).

Šugman, Rajko. 1997. *Zgodovina svetovnega in slovenskega športa.* Ljubljana: Fakulteta za šport.

---, Jakob Bednarik, Mojca Doupona - Topič, Gregor Jurak in Borut Kolarič. 2007. *Športni menedžment.* Ljubljana: Fakulteta za šport.

Tušak, Matej in Jakob Bednarik. 2002. *Nekateri psihološki, socialni in ekonomski vidiki športa v Sloveniji.* Ljubljana: Fakulteta za šport.

Tušak, Maks in Tušak Matej. 2001. *Psihologija športa.* Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.

Zakon o Bloudkovih priznanjih (ZBIOp-UPB1). Ur. l. RS 112/2005. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=2005112&stevilka=4919> (11. avgust 2013).

Zakon o delovnih razmerjih (ZDR-1). Ur. l. RS 21/2013. Dostopno prek: http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r00/predpis_ZAKO1420.html (19. junij 2013).

Zakon o društvih (ZDru-1-UPB2). Ur. l. RS 64/2011. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=201164&stevilka=2969> (11. avgust 2013).

Zakon o grbu, zastavi in himni Republike Slovenije ter o slovenski narodni zastavi. Ur. l. RS, 67/1994. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=199467&stevilka=2392> (11. avgust 2013).

Zakon o igrah na srečo (ZIS-UPB3). Ur. l. RS 14/2011. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=201114&stevilka=588> (11. avgust 2013).

Zakon o izjemnem priznanju in odmeri starostne pokojnine osebam, ki imajo posebne zasluge na področju kulture in športa. Ur. l. RS 66/2002. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200266&stevilka=3198> (11. avgust 2013).

Zakon o javnih zbiranjih (ZJZ-UPB5). Ur. l. RS 64/2011. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=201164&stevilka=2970> (11. avgust 2013).

Zakon o Kobilarni Lipica (ZKL-UPB1). Ur. l. 107/2006. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=2006107&stevilka=4587> (11. avgust 2013).

Zakon o lastninskem preoblikovanju Loterije Slovenije (ZLPLS-E). Ur. l. RS 44/1996. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=199644&stevilka=2704> (11. avgust 2013).

Zakon o Nordijskem centru Planica (ZNCP). Ur. l. RS 86/2010. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=201086&stevilka=4656> (11. avgust 2013).

Zakon o obrambi (ZObr-UPB1). Ur. l. RS 103/2004. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=2004103&stevilka=4405> (11. avgust 2013).

Zakon o orožju (ZOro-1-UPB1). Ur. l. RS 23/2005. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200523&stevilka=777> (11. avgust 2013).

Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-1). Ur. l. RS 106/1999. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=1999106&stevilka=4965> (12. avgust 2013).

Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-2). Ur. l. RS 96/2012. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=110802> (11. avgust 2013).

Zakon o policiji (ZPol-UPB7). Ur. l. RS 66/2009. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200966&stevilka=3053> (11. avgust 2013).

Zakon o športu (ZSpo). Ur. l. RS 22/1998. Dostopno prek: http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r05/predpis_ZAKO515.html (21. junij 2013).

Zakon o ustanovah (ZU-UPB1). Ur. l. RS 70/2005. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200570&stevilka=3116> (11. avgust 2013).

Zakon o varstvu javnega reda in miru (ZJRM-1). Ur. l. RS 70/2006. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200670&stevilka=2998> (11. avgust 2013).

Zakon o varstvu pred utopitvami (ZVU-UPB1). Ur. l. RS 42/2007. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200742&stevilka=2288> (11. avgust 2013).

Zakon o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti (ZZZPB-UPB1). Ur. l. 107/2006. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=2006107&stevilka=4584> (15. avgust 2013).

Zakon o zavodih (ZZ). Ur. l. RS 12/1991. Dostopno prek: http://www.orm.sik.si/katalog/zakon_o_zavodih.pdf (11. avgust 2013).